

Geschichtsvermittlungsorte im Unteren Odertal

Die Städtischen Museen Schwedt/Oder konnten in den vergangenen Jahren gute Erfahrungen in der deutsch-polnischen Museumsarbeit sammeln. Gemeinsam mit der Universität Szczecin wurden vielfältige Projekte angeschoben und umgesetzt. Die Kooperation hat Türen geöffnet und immer wieder wurde deutlich, dass die museale und kulturwissenschaftliche Zusammenarbeit über die Landesgrenze hinweg, ausgebaut werden muss.

Um einen wichtigen Schritt in diese Richtung zu gehen, haben die Städtischen Museen Schwedt/Oder gemeinsam mit dem Internationalen Zentrum für interdisziplinäre Studien in Kulice 2021 ein „Kompetenznetzwerk der Geschichtsvermittlungsorte im Unteren Odertal“ ins Leben gerufen.

An erster Stelle steht die gemeinsame Vermarktung der Kultur- und Wissenschaftseinrichtungen. Besucher und Gäste auf beiden Seiten der Oder sollen gezielt auf die vielfältigen Kulturangebote aufmerksam gemacht werden.

Als weitere Ziele wurden die Stärkung der Zusammenarbeit und Kommunikation, der Austausch zu Vermittlungsmethoden und der museumspädagogischen Arbeit sowie der Austausch von wissenschaftlichen Quellen und Literatur formuliert. Damit wären auch gemeinsame Ausstellungen, Publikationen, Fachtagungen und Exkursionen zukünftig denkbar.

Die ersten Konferenzen im Netzwerk haben schon jetzt zahlreiche Anknüpfungspunkte auf deutscher und polnischer Seite hervorgebracht. Ein enger Austausch zwischen dem Jüdischen Museum Schwedt und dem Nationalmuseum Stettin zu einer gemeinsamen Veranstaltung zum Thema „Jüdische Musik“ hat sich durch das Zusammenkommen ergeben. Weiterhin zeigen die ersten inhaltlichen Annäherungen zwischen dem Angermünder Museum, dem Feuerwehrmuseum Kunow sowie dem Nationalmuseum Stettin sehr gut, wie wichtig ein Museumsnetzwerk ist und wie fruchtbar sich

der gemeinsame Austausch gestaltet. Wir sind gespannt, welche Früchte die Bemühungen zukünftig tragen werden.

Ganz herzlich möchte ich mich an dieser Stelle bei Dr. Dariusz Kacprzak bedanken, der sich persönlich und in seiner Funktion als Wissenschaftsdirektor des Nationalmuseums Stettin sehr für die Zusammenarbeit der Museen im Oderraum einsetzt und das im Aufbau befindliche Museumsnetzwerk umfassend unterstützt.

Liebe Leser, ich lade Sie ein, die vielfältige Museumslandschaft im Oderraum zu entdecken. Wir präsentieren in dieser Broschüre nur einen Teil der Museen im Unteren Odertal – es gibt noch andere Museen und Initiativen in der Region, so in Cedynia, Mieszkowice, Gryfino, Trzcińsko-Zdrój, Pyrzyce, Police, Gartz, Lunow sowie Außenausstellungen in Czelin (archaeologische) und in Moryń (Geopark).

Lassen Sie sich von der vorliegenden Broschüre inspirieren.

Anke Grodon

Leiterin der Städtischen Museen Schwedt/Oder

Miejsc edukacji historycznej w Dolinie Dolnej Odry

Muzea Miejskie Schwedt nad Odrą mogły w ostatnich latach zdobyć dobre doświadczenia w polsko-niemieckiej pracy muzealnej. Wspólnie z Uniwersytetem Szczecińskim zainicjowano i wdrożono szereg projektów. Współpraca ta otworzyła drzwi i raz po raz stało się jasne, że współpraca muzealna i kulturalno-naukowa po drugiej stronie granicy musi być rozszerzana.

Aby uczynić ważny krok w tym kierunku, Muzea Miejskie Schwedt nad Odrą wraz z Międzynarodowym Centrum Badań Interdyscyplinarnych w Kulicach uruchomiły w 2021 roku „Sieć kompetencji miejsc edukacji historycznej w Dolinie Dolnej Odry”.

Pierwszym priorytetem jest wspólny marketing instytucji kulturalnych i naukowych. Goście i odwiedzający po obu stronach Odry

mają być w sposób ukierunkowany informowani o różnorodnej ofercie kulturalnej.

Inne cele to wzmocnienie współpracy i komunikacji, wymiana metod nauczania i pracy w zakresie edukacji muzealnej oraz wymiana źródeł naukowych i literatury. Umożliwiłoby to również w przyszłości organizowanie wspólnych wystaw, publikacji, konferencji i wycieczek.

Już pierwsze konferencje w ramach sieci zaowocowały licznymi punktami kontaktowymi po niemieckiej i polskiej stronie. Spotkanie zaowocowało nawiązaniem ścisłej współpracy między Muzeum Żydowskim w Schwedt a Muzeum Narodowym w Szczecinie w sprawie wspólnego wydarzenia na temat „Muzyki żydowskiej”. Ponadto pierwsze merytoryczne zbliżenia między Muzeum Angermünde, Muzeum Straży Pożarnej w Kunowie i Muzeum Narodowym w Szczecinie pokazują, jak ważna jest sieć muzeów i jak owocna jest wspólna wymiana. Jesteśmy ciekawi, jakie owoce przyniosą te wysiłki w przyszłości.

Przy tej okazji chciałbym podziękować dr Dariuszowi Kacprzakowi, który osobiście i jako zastępca dyrektora ds. naukowych Muzeum Narodowego w Szczecinie jest bardzo zaangażowany we współpracę muzeów regionu nadodrzańskiego i wszechstronnie wspiera tworzącą się sieć muzeów.

Drodzy Czytelnicy, zapraszam Was do odkrywania różnorodnego krajobrazu muzealnego w regionie Odry. W tej broszurze prezentujemy tylko niektóre muzea z Doliny Dolnej Odry – istnieją inne muzea i inicjatywy w regionie, np. w Cedyni, Mieszkowicach, Gryfino, Trzciesku-Zdroju, Pyrzycach, Policach, Gartz, Lunow a także wystawy plenerowe w Czelinie (archeologiczny) i Moryniu (geopark).

Niech ta broszura będzie dla Państwa inspiracją.

Anke Grodon

Dyrektor Muzeów Miejskich Schwedt nad Odrą

1

2

1 Stettin/Szczecin – jedna historia, Muzeum Narodowe Szczecin/
Stettin/Szczecin – eine Geschichte, Nationalmuseum Stettin
(Fot./Fotografie: Michał Wojtarowicz)

2 Hans Szczecin i Jan Szczeciński. Życie codzienne w Szczecinie w XX wieku,
Muzeum Narodowe w Szczecinie – Muzeum Historii Szczecina/
Hans Stettiner und Jan Szczeciński. Das Alltagsleben in Stettin im 20. Jhd.,
Nationalmuseum Stettin – Museum der Geschichte Stettins
(Fot./Fotografie: Grzegorz Solecki)

Muzea nad Odrą: skomplikowana historia – prosta przyszłość. W poszukiwaniu duszy regionu nadodrzańskiego

„Kto chce podróżować po Marchii, musi wpieryw przywieźć ze sobą miłość do «kraju i ludzi», a przynajmniej brak uprzedzeń. Musi mieć dobrą wolę, aby znaleźć dobro, zamiast czynić je martwym przez krytyczne porównania”¹ – pisał w sierpniu 1864 roku Theodor Fontane, który w literackich wędrówkach próbował odnaleźć duszę Marchii, tworząc przy pomocy słów jej obraz. W przedmowie do drugiego wydania swojego monumentalnego dzieła pisarz zawarł ponadczasowe wskazówki dla wszystkich podróżujących. Świadczą one o talencie autora, jego ciekawości świata i oryginalnym postrzeganiu rzeczywistości, a ponadto pokazują czytelnikom prawdziwą, starą, historyczną Marchię z zamkami, pałacami, majątkami ziemskimi, klasztorami, miasteczkami i wsiami między Hawelą a Odrą. Warto również poszukać śladów Theodora Fontane na Pomorzu. Pomorze było dla niego odległą krainą, która swój malowniczy urok i magię odkrywa tylko przed tymi, którzy kochają ciszę, szukają samotności i są gotowi pozwolić, by oddziaływała na nich rozciągająca się po horyzont przyroda². Na ile jego słowa są dziś aktualne?

W Brandenburgii, jak i na Pomorzu można odnaleźć środkowo-europejską duszę z północnoeuropejską tradycją gotyckiego ceglanoego, który na obszarze Hanzy w pełni rozwinął swoje ascetyczne oblicze. Podczas współczesnej wędrówki po dawnej ojczyźnie Hohenzollernów, wśród licznych lasów i pól, jezior, rzek i kanałów, pozostaje głęboko odczuwalny duch Prus, namacalne i widoczne są także bliźny historii ostatniego stulecia – zwłaszcza II wojny światowej i długiego okresu komunizmu. Te same słowa dotyczą również Pomorza – dawnej pruskiej prowincji Pomorze, która po II wojnie światowej stała się częścią Polski i również doświadczyła długiego okresu komunizmu.

Już we wczesnym okresie nowożytnym Odra bardziej dzieliła obu sąsiadów niż ich łączyła, a dziś wydaje się być nieco inaczej. Rzeka bardziej nas łączy – lub powinna nas bardziej łączyć. To zależy od ludzi, a sieć muzeów polskich i niemieckich jest dobrym dowodem na to, że zbliżenie sąsiadów jest możliwe. Muzea nad Odrą, zarówno w Brandenburgii, jak i na niemieckim i polskim Pomorzu, działające razem, są silniejsze w zjednoczonej Europie.

Kwestia tożsamości pojawia się zarówno w Brandenburgii, jak i na Pomorzu. Kim jestem? Skąd pochodzę? Gdzie przynależę? – Te pytania są szczególnie interesujące na pograniczu polsko-niemieckim.³ Co one oznaczają w dobie zglobalizowanego świata, kiedy rośnie zapotrzebowanie na mobilność i międzynarodowość? Co to znaczy być Brandenburczykiem lub Pomorzanie z wspólną europejską tożsamością, w której mieszają się kulturowe specyfiki i wartości?

W związku z tym wydaje się, że terminy mała ojczyzna i tożsamość mają szczególne znaczenie i są zawsze aktualne.⁴ Wspólna historia, podobieństwa indywidualnych losów, życie codzienne i otaczający krajobraz zdają się budować tożsamość jako zbiorową świadomość, która odnosi się do tradycji, małej ojczyzny i społeczności. Należy jednak wziąć pod uwagę, że tożsamość nie opiera się już wyłącznie na świadomości wspólnoty. Tożsamość wydaje się być raczej czymś indywidualnym. Odnosi się ona zawsze do indywidualnych i bardzo osobistych doświadczeń i nie jest już związana tylko z jakimś umiejscowieniem na świecie. Może dlatego współcześnie jest trochę trudniej ją zidentyfikować.

Praca muzealna wydaje się być ważnym elementem toczącego się dialogu o wzajemnych relacjach między tym, co lokalne, a tym, co uniwersalne. Różne uwikłania prowokują tańcuchy myśli, które u każdego nakładają się na własne doświadczenia życiowe. Czy istnieje zbliżenie? Albo wycofanie się z własnej tożsamości lokalnej? Czy pojęcie ojczyzny może się w przyszłości poszerzyć, czy też nadal istnieje wąsko rozumiane i będzie należeć już do historii? Czy nadal istnieją pruskie zamiłowanie do życia, brandenburskie aspiracje, niemieckie wartości takie, jak idealizm, lojalność, porządek, powaga, wytrwałość i znane na całym świecie cnoty: dokładność

i pracowitość? A może te wartości to li tylko stereotypy i należą do świata, który przeminął. Wszyscy obserwujemy, jak życie mieszkańców naszego europejskiego domu podlega przemianom.

Chciałbym zainicjować w środowisku muzealnym dyskusję o nowoczesnej tożsamości w regionie nadodrzańskim. Jest wiele punktów styecznych: kultura, sztuka, fotografia, malarstwo, literatura, historia, terażniejszość, przyszłość, mentalność, polityka. Taka dyskusja jest szansą na poznanie się wzajemne i lepsze zrozumienie regionu Odry. Może wszyscy powinniśmy zacząć własną podróż. „Gdy podróżujesz, nie staraj się wyczarować domu z hotelowego pokoju” – napisał Sándor Márai w swojej książce «Füves Koenyv» (Księga ziół). „Są tacy ludzie, którzy beznadziejnie zabierają w podróż tęsknoty i rekwizyty z domu i najchętniej zabraliby ze sobą kanarkę, fotel na biegunach i album rodzinny, aby w hotelowym pokoju nie brakowało im liturgicznych symboli domowego ogniska. Ci ludzie są rozpieszczeni i dziecinni, wiecznie tęsknią za nianią i kołyską. Człowiek doświadczony oczekuje od podróży krótkotrwałych, świeżych urlopowych wrażeń, czegoś dziko nieobliczalnego, zaskakującego rzeczywistość i nie zamierza szukać w hotelowym pokoju domowego ciepła. Człowiek, który zna swoje serce, świat i naturę ludzkich spraw, we własnym domu żyje tak samo jak w hotelowym pokoju i nie napycha zbytecznymi, sentymentalnymi bądź marnymi rupieciami pomieszczenia, gdzie upływa jego doczesny żywot. Taki człowiek we własnym domu żyje tak samo jak w hotelu: bo czegoż trzeba do życia? Łóżka, stołu i krzesła. A ty jesteś podróżnikiem, przelotnym wędrowcem, nawet w swoim podnajmowanym mieszkaniu. Myśl o tym zawsze, ilekroć wyciągasz się w łóżku, w domu czy na obczyźnie: nadal musisz wstawać rano. A do tego nie trzeba – nigdy, nigdzie – ni kanarka, ni fotela na biegunach”⁵.

Interesującym głosem w dyskusji o tożsamości jest polsko-niemiecka wystawa „Stettin/Szczecin – jedna historia/eine Geschichte”, która pokazywana była w Muzeum Narodowym w Szczecinie od czerwca do listopada 2021 roku: „Czy Stettin i Szczecin to jedno miasto? Choć właściwszym pytaniem jest to, czy historia Stettina i historia Szczecina to historia jednego czy dwóch odrębnych miast? Na oba człony tego pytania można odpowiedzieć twierdząco: tak,

to jedno miasto, bo pamięć przeszłości w coraz mniejszym stopniu dzieli historyków Stettina-Szczecina; oraz: tak, to dwa odrębne miasta, pomiędzy którymi ci sami historycy dość zgodnie gotowi są wskazać oczywisty punkt nieciągłości. A dotyczy to tyleż badaczy stettińskich-szczecińskich dziejów, co sztuki. Ba! Jeśli spojrzeć okiem nawet nie znawcy, ale miłośnika sztuki na prezentowany tu przegląd kolekcji Muzeum Narodowego w Szczecinie, łatwo jest te nieciągłości – te luki, miejsca puste i prowokujące niewygodne pytania – wskazać. Na przykład takie: skoro zgadzamy się, uznajemy i celebруем już dziś w sposób nieskrępowany to, że miasto było niemieckie, to dlaczego tak mało tu obiektów niemieckich? Choć niewygodne, nie warto jednak chyba takich pytań przemilczać, unikać czy – tym bardziej! – zakrzykiwać. Lepiej je głośno stawiać, bo może to one właśnie stanowią istotę kolekcji, skupiają uwagę na szczelinach, z których przebija się pełna historia muzeum i miasta – nietatwa, złożona, pełna wyrw, braków i związanych z nimi doświadczeń, zarówno artystów, osób współtworzących historie instytucji, jak i pozostałych mieszkańców. To sprawiło, że istotą wystawy stała się chęć uchwycenia tego, co bywa często niewidoczne, ponieważ nie ukazuje spójnej wersji wielkiej narracji o mieście. Dlatego też postanowiliśmy wprowadzić w losy zarówno niemieckiego i polskiego miasta oraz muzeum, jak i związanej z nim sztuki. Na kolekcję bowiem należy spoglądać, mając w pamięci zawitości dziejowe miasta”⁶.

Warto połączyć prace muzeów po stronie niemieckiej i polskiej. Krajobraz muzeum jest zróżnicowany i pełen ciekawych aspektów. Mając nadzieję na dalsze istnienie i rozwój aktywnej polsko-niemieckiej sieci muzeów, serdecznie zapraszam wszystkich gości z Niemiec i Polski do Szczecina!

Dr Dariusz Kacprzak
Zastępca Dyrektora ds. Naukowych
Muzeum Narodowe w Szczecinie

Die Museen entlang der Oder: Komplizierte Geschichte – Einfache Zukunft – Auf der Suche nach einer Seele des Odergebiets

„Wer in der Mark reisen will, der muß zunächst Liebe zu »Land und Leuten« mitbringen, mindestens keine Voreingenommenheit. Er muß den guten Willen haben, das Gute gut zu finden, anstatt es durch kritische Vergleiche tot zu machen“¹ – Diese Worte schrieb Theodor Fontane im August 1864. Der Schriftsteller versuchte in den literarischen Wanderungen mit eigener Formsprache – mit Wort und Bild – die Seele der Mark zu finden. Im Vorwort zur zweiten Auflage seines monumentalen Werks gab Fontane zeitlose Hinweise für alle Reisenden. Sie bezeugen das Talent des Autors, seine Neugier auf die Welt und die originäre Wahrnehmung der Wirklichkeit. Zudem wird dem Leser die echte, alte, historische Mark mit Schlössern, Palästen, Landgütern, Klöstern, Städten und Dörfern zwischen Havel und Oder gezeigt. Es scheint wertvoll auch die Spuren Theodor Fontanes in Pommern zu suchen. Pommern war für Fontane ein abgelegenes Land. Der Charme und der Zauber der Landschaft erschließen sich nur jemandem, der die Stille liebt, der Einsamkeit sucht und bereit ist, Natur bis zum Horizont auf sich wirken zu lassen.² Wie relevant sind seine Worte heute?

Sowohl in Brandenburg, als auch in Pommern kann man der mitteleuropäischen Seele mit der nordeuropäischen Tradition der Backsteingotik, die ihr asketisches Gesicht im Gebiet der Hanse voll entfaltete, begegnen. Eine zeitgenössische Wanderung im ehemaligen Kernland der Hohenzollern, inmitten zahlreicher Wälder und Felder, Seen, Flüsse und Kanäle, wo der Geist Preußens tief durch spür- und sichtbare Narben der Geschichte des letzten Jahrhunderts – vor allem des Zweiten Weltkrieges und der langjährigen kommunistischen Epoche – zu spüren ist. Dieselben Worte betreffen auch Pommern – die alte preußische Provinz Pommern, die nach dem Zweiten Weltkrieg zu Polen gehört und ebenfalls eine langjährige kommunistische Epoche erlebt hat.

Bereits in der Frühneuzeit hat die Oder beide Nachbarn mehr geteilt als verbunden und doch scheint es heute etwas anders. Der Fluss verbindet uns mehr oder sollte uns mehr verbinden – das hängt von den Menschen selbst ab und ein Netzwerk der deutschen und polnischen Museen ist ein guter Beweis, dass das Zusammenrücken der Nachbarn gelingen kann. Die Museen entlang der Oder, sowohl in Brandenburg als auch im deutschen und polnischen Pommern, sind stärker im vereinigten Europa.

Es stellt sich die Frage nach der Identität sowohl in Brandenburg als auch in Pommern. Wer bin ich? Wo komme ich her? Wo gehöre ich hin? – Diese Fragen sind besonders im deutsch-polnischen Grenzgebiet interessant.³ Was bedeutet es im Zeitalter der globalisierten Welt, wenn der Anspruch auf Mobilität und Internationalität wächst? Was bedeutet es mit einer gemeinsamen europäischen Identität, in der sich kulturelle Eigenarten und Werte vermischen, ein Brandenburger oder ein Pommer zu sein?

Diesbezüglich scheint es, dass die Begriffe Heimat und Identität eine besondere Bedeutung haben und immer wieder Aktualität erhalten⁴. Eine gemeinsame Geschichte, Ähnlichkeiten der individuellen Schicksale, das Alltagsleben und die Landschaft scheinen die Identität als ein kollektives Bewusstsein zu bauen, das sich auf Traditionen, Heimat und Gemeinschaft bezieht. Jedoch sollte man auch hier berücksichtigen, dass sich die Identität nicht mehr ausschließlich auf dieses Bewusstsein der Gemeinschaft gründet. Vielmehr scheint Identität etwas Individuelles zu sein. Identität betrifft immer individuelle und ganz persönliche Erfahrungen und ist nicht mehr nur mit der Verortung in der Welt verbunden. Vielleicht deswegen ist sie heutzutage etwas schwerer zu identifizieren.

Die museale Arbeit scheint ein Kapitel im fortdauernden Dialog über das Wechselverhältnis von Lokalem und Universellem zu sein. Die künstlerischen Brechungen provozieren Gedankenketten, die in jedem Betrachter Überschneidungen mit eigenen Lebenserfahrungen hervorrufen. Gibt es eine Annäherung? Oder den Rückzug auf die eigene lokale Identität? Kann sich der Begriff der Heimat künftig erweitern oder bleibt er ganz eng und gehört schon zur Geschichte? Gibt es noch den preußischen Lebensdrang, das branden-

burgische Streben, die deutschen Werte wie Idealismus, Treue, Ordnung, Ernsthaftigkeit, Beharrlichkeit und die aller Welt bekannten Tugenden Genauigkeit und Fleiß? Oder sind diese Werte nur Klischees und gehören zu einer Welt, die bereits verloren gegangen ist. Wir beobachten, wie sich das Leben der Menschen in unserem europäischen Haus verändert.

Ich möchte im musealen Kreis eine Diskussion über eine moderne Identitätsstiftung im Oderraum anregen. Es gibt viele Anknüpfungspunkte: Kultur, Kunst, Fotografie, Malerei, Literatur, Geschichte, Gegenwart, Zukunft, Mentalität, Politik. Es ist eine Chance das Odergebiet zu entdecken und es besser zu verstehen. Vielleicht sollten wir alle mit einer eigenen Reise anfangen. „Wenn du reist, versuche nicht aus einem Hotelzimmer ein Zuhause zu zaubern“ – schrieb Sándor Márai in seinem »Füves könyv« (Kräuterbuch). „Es gibt solche Menschen, die hoffnungslos die Sehnsüchte und Requisiten aus ihrem Haus auf die Reise mitnehmen und am liebsten ihren Kanarienvogel, Schaukelstuhl oder das Familienalbum mitnehmen würden, damit es ihnen im Hotelzimmer nicht an liturgischen Symbolen ihres Zuhauses fehlt. Diese Menschen sind verwöhnt und kindisch, ständig vermissen sie ein Kindermädchen und ihre Wiege. Der erfahrene Mensch erwartet von der Reise kurzweilige, frische Urlaubseindrücke, etwas wild Unberechenbares, die Wirklichkeit Übersteigendes und denkt nicht daran, im Hotelzimmer nach häuslicher Wärme zu suchen. Jener Mensch, der sein Herz, die Welt und die Natur menschlicher Angelegenheiten kennt, lebt auch in seinem eigenen Zuhause so wie in einem Hotelzimmer. Er füllt jene Räume nicht mit sentimentalem oder billigem Gerümpel, in denen sein vergängliches Dasein verfließt. Ein solcher Mensch lebt in seinem eigenen Zuhause genauso wie in einem Hotel: Was braucht man schon zum Leben? Ein Bett, einen Tisch und einen Sessel. Und du bist ein Reisender, ein vorüberziehender Wanderer, sogar in deiner gemieteten Wohnung. Denk immer daran, jedes Mal wenn du dich im Bett streckst, zu Hause oder in der Fremde: Du musst immer noch morgens aufstehen. Dazu braucht es – niemals, nirgends – weder einen Kanarienvogel, noch einen Schaukelstuhl“⁵.

Die deutsch-polnische Ausstellung Stettin/Szczecin – eine Geschichte, die im Nationalmuseum Stettin von Juni bis November 2021 gezeigt wurde, ist eine interessante Stimme, wenn es um die Diskussion über Identität geht: „Sind Stettin und Szczecin eine Stadt? Obwohl eine angemessenere Frage lautet: Ist die Geschichte von Stettin und die Geschichte von Szczecin die Geschichte einer oder von zwei separaten Städten? Beide Teile dieser Frage können bejaht werden: Ja, es ist eine Stadt, weil die Erinnerung an die Vergangenheit der Stadt die Historiker von Stettin-Szczecin in einem immer geringeren Maße trennt. Ansonsten: Ja, das sind zwei separate Städte, bei denen dieselben Historiker recht einvernehmlich bereit sind, auf den offensichtlichen Punkt der Diskontinuität hinzuweisen. Und das betrifft sowohl die Forscher der Geschichte von Stettin/Szczecin als auch die Kunst. Tja! Selbst wenn man nicht mit dem Auge des Kenners, sondern des Kunstliebhabers auf die Übersichtsschau der Sammlung des Nationalmuseums Szczecin blickt, ist es einfach, diese Diskontinuitäten – diese Lücken, leeren Stellen und provokanten unbequemen Fragen – zu avisieren. Zum Beispiel solche: Wenn wir uns darin einig sind, es anerkennen und heute schon ganz ungeniert zelebrieren, dass die Stadt deutsch war, warum gibt es denn hier so wenig deutsche Objekte? Obwohl das unbequem ist, lohnt es sich eher nicht, solche Fragen zu verschweigen, ihnen auszuweichen oder sie – mitnichten! – zu überschreien. Es ist besser, sie laut zu stellen, denn womöglich bilden gerade sie den Kern der Sammlung, lenken die Aufmerksamkeit auf die Ritzen, aus denen die ganze Geschichte des Museums und der Stadt drängt – nicht einfach, komplex, voller Brüche, Verluste und den damit verbundenen Erfahrungen, sowohl der Künstler, der Menschen, die die Geschichte der Institution mitgestalteten, als auch der anderen Einwohner. Das führte dazu, dass zum Kern der Ausstellung die Absicht wurde, Dinge festzuhalten, die oft unsichtbar sind, weil sie keine schlüssige Version des großen Narratives über die Stadt darstellen. Deshalb haben wir beschlossen, in die Schicksale sowohl der deutschen als auch der polnischen Stadt und des Museums sowie der damit verbundenen Kunst einzuführen. Die Sammlung soll man nämlich betrachten, indem man sich die verworrene Geschichte dieser Stadt vergegenwärtigt.“⁶

Es lohnt sich die Arbeit der Museen auf deutscher und polnischer Seite zu bündeln. Die Museumslandschaft ist vielfältig und voller interessanter Aspekte. Mit der Hoffnung auf den Fortbestand und Ausbau eines aktiven deutsch-polnischen Museumsnetzwerkes lade ich alle Gäste aus Deutschland und Polen herzlich nach Stettin ein!

Dr. Dariusz Kacprzak
Wissenschaftsdirektor
Nationalmuseum Stettin

¹ T. Fontane, *Vorwort zur zweiten Auflage (Berlin 1864)*, w/in: Idem, *Wanderungen durch die Mark Brandenburg*. Erster Teil. Die Grafschaft Ruppin, Köln: Anaconda Verlag 2019, s./S. 11–12.

² Hellmut Hannes, *Auf den Spuren Theodor Fontanes in Swinemünde. Ein Stadtrundgang durch Świnoujście*, Schwerin: Thomas Helms Verlag 2009, Elsbeth Vahlfeld, *Theodor Fontane in Pommern und in den östlichen Provinzen Preußens*, Schwerin: Thomas Helms Verlag 2008 (2. wydanie/2. Auflage).

³ R. Dampc-Jarosz, H. Scholz-Lübbering, *Nadodrzańskie opowieści. Antologia tekstów niemieckich autorów z obszaru Środkowej i Dolnej Odry przed 1945*, Katowice: Śląsk Wydawnictwo Naukowe 2019, zob. także/siehe auch: J. Musekamp, *Między Stettinem a Szczecinem. Metamorfozamiasta od 1945 do 2005*, Poznań: Wydawnictwo Nauka i Innowacja 2013, wersja niemiecka/deutsche Version: J. Musekamp, *Zwischen Stettin und Szczecin, Metamorphosen einer Stadt von 1945 bis 2005*, Wiesbaden: Harrasowitz 2010.

⁴ *Heimat und Identität. Fotografie und Installation/Ojczyzna i tożsamość. Fotografie i instalacje*, oprac./Bearb. Miro Zahra, Magdalena Lewoc, Kat. wyst./Ausst.-Kat. Mecklenburgisches Künstlerhaus Schloss Plüschow 23.09–21.10.2012, Muzeum Narodowe w Szczecinie/Nationalmuseum Stettin 17.10–24.11.2013, Plüschow 2012.

⁵ S. Márai, *Księga ziół*, Warszawa 2008, s./S. 118–119.

⁶ B. Wolska, *Stettin/Szczecin – jedna historia/Stettin/Szczecin – eine Geschichte*, w/in: D. Kacprzak, S. P. Kubiak, L. Koerulf Møller, B. M. Wolska, *Stettin/Szczecin – jedna historia. Sztuka XIX i XX wieku ze zbiorów Muzeum Narodowego w Szczecinie/Stettin/Szczecin – eine Geschichte. Kunst des 19. und 20. Jahrhunderts aus dem Bestand des Nationalmuseums Stettin*, kat. wyst./Ausst.-Kat. Bornholms Kunstmuseum 6.12.2020–18.04.2021, Muzeum Narodowe w Szczecinie 4.06–14.11.2021, Bornholm–Szczecin 2021, s./S. 17–18. Zob. także/Siehe auch: B. Koziańska, Hans Stettiner i Jan Szczeciński. *Życie codzienne w Szczecinie XX wieku. Informator do wystawy w Muzeum Historii Szczecina Oddział Muzeum Narodowego w Szczecinie/Hans Stettiner und Jan Szczeciński. Das alltägliche Leben im Stettin des 20. Jahrhunderts. Begleitbuch zur Ausstellung im Muzeum Historii Szczecina, Oddział Muzeum Narodowego w Szczecinie, Szczecin: Muzeum Narodowe w Szczecinie 2009*, B. Koziańska, D. Kacprzak, *Museales Verständnis im Wandel – Eine Betrachtung zur ständigen Ausstellung „Hans Stettiner und Jan Szczeciński. Das alltägliche Leben in Stettin des 20. Jahrhunderts“ im Nationalmuseum in Stettin, „Pommern“, 2012, nr/Nr. 2, s./S. 29–35.*

Museum Angermünde / Muzeum w Angermünde

- 1 Haus Uckermark mit Museum und Touristinformation/Dom Uckermark z muzeum i informacją turystyczną (Fotografie/Fot.: Tourismus Uckermark)
- 2 Blick in die Ausstellung/Widok wystawy (Fotografie/Fot.: Tourismus Uckermark)

Das Museum Angermünde befindet sich im sanierten Haus Uckermark direkt am Marktplatz. Das Museum wurde Anfang 2021 neu eröffnet. Es ist hervorgegangen aus dem Ehm Welk- und Heimatmuseum mit einem historisch-literarischen Schwerpunkt, der in der neuen Dauerausstellung mit dem Titel „Geschichte und Geschichten – Entdeckungen in Angermünde und bei Ehm Welk“ in moderner Weise neu konzipiert wurde. Besucher dürfen sich auf ein zeitgemäßes und kreatives Museumskonzept freuen, das spannende Perspektiven aus Literatur, Archäologie und regionaler Geschichte beleuchtet. Das Museum bietet Audio- und Onlineangebote und kann in deutscher, polnischer und englischer Sprache erlebt werden. Die Dauerausstellung wird regelmäßig um Sonderausstellungen, Veranstaltungen, Exkursionen und Vorträge ergänzt. Museumspädagogische Angebote und die Zusammenarbeit mit Kitas und Schulen runden das Konzept ab.

Muzeum w Angermünde mieści się w odrestaurowanym Domu Uckermark bezpośrednio na rynku. Muzeum otwarto ponownie na początku 2021 roku. Powstało z dawnego Muzeum Ehma Welka i muzeum regionalnego z akcentem historyczno-literackim, który został w nowoczesny sposób zaaranżowany w formie nowej ekspozycji stałej „Historia i opowieści – odkrycia w Angermünde i w twórczości Ehma Welka”. Zwiedzającym wychodzi naprzeciw zgodna z duchem czasu i kreatywna koncepcja muzeum, ukazująca ciekawe perspektywy z obszarów literatury, archeologii i historii regionalnej. Muzeum posiada ofertę audio i online, a treści przekazywane są w języku niemieckim, polskim i angielskim. Ekspozycję stałą uzupełniają organizowane regularnie wystawy specjalne, imprezy, wycieczki i wykłady. Całość koncepcji zwieńczają oferty edukacji muzealnej oraz współpraca z przedszkolami i szkołami.

Museum Angermünde

Hoher Steinweg 17/18

16278 Angermünde

www.museum

angermuende.de

Inicjatywa Muzeum w Chojnie – projekt / Museumsinitiative in Chojna – Projekt

1

- 1 Rycina, przedstawiająca Chojnę w poł. XVIII wieku/Abbildung von Chojna aus der Mitte des 18. Jahrhunderts (Sammlung des Museums in Chojna – Projekt/Zbiory Muzeum w Chojnie – projekt)
- 2 Pieczęć miasta Königsberg/Siegel der Stadt Königsberg (Fot./Fotografie: Stadtmuseum Schwedt/Oder)
- 3 Widok z wieży kościoła Mariackiego na miasto Chojna/Blick vom Turm der Marienkirche auf die Stadt Chojna (Fot./Fotografie: Stadtmuseum Schwedt/Oder)

Inicjatywa „Muzeum w Chojnie – projekt” to nieformalna grupa kilku osób, która w ścisłej współpracy ze Stowarzyszeniem Historyczno-Kulturalnym „Terra Incognita” z Chojny działa na rzecz powołania w Chojnie muzeum regionalnego.

Dotychczasowa aktywność to głównie promowanie dawniejszej i nowszej historii miasta i regionu, a także tematy związane z muzealnictwem, głównie regionalnym.

Inicjatywa organizuje także Noc Muzeów w Chojnie oraz włącza się w przedsięwzięcia kulturalne, m.in. wydawanie i promocję „Rocznika Chojeńskiego”.

Die Initiative „Museum in Chojna – das Projekt” ist eine informelle Gruppe von mehreren Personen, die sich in enger Zusammenarbeit mit dem Geschichts- und Kulturverein „Terra Incognita” für die Einrichtung eines regionalen Museums in Chojna einsetzt.

Die bisherigen Aktivitäten des Vereins betrafen vor allem die Förderung der früheren und neueren Geschichte der Stadt und der Region sowie museologische Themen, vor allem regionaler Art.

Die Initiative organisiert auch die Nacht der Museen in Chojna und beteiligt sich an kulturellen Veranstaltungen wie der Veröffentlichung und Förderung des „Chojnas Jahrbuch”.

Inicjatywa Muzeum w Chojnie – projekt

Dr hab. Radosław
Skrycki, prof. US
Instytut Historyczny
Uniwersytet Szczeciński
ul. Krakowska 71–79
71-017 Szczecin
radoslaw.skrycki@
usz.edu.pl

Nationalpark Unteres Odertal / Park Narodowy Dolina Dolnej Odry

1 Nationalparkhaus Criewen Aquarium/Centrum Parku Narodowego Criewen Aquarium
(Fotografie/Fot.: Anet Hoppe, tmu GmbH)

2 Der Flug über das Untere Odertal/Lot nad Doliną Dolnej Odry (Fotografie: Hans-Jörg Wilke)

3 Anlaufpunkt für Radfahrer das Nationalparkhaus Criewen/Centrum Parku Narodowego
Criewen jest punktem wyjścia dla rowerzystów (Fotografie/Fot.: Anja Warning, tmu GmbH)

Der Nationalpark Unteres Odertal gehört zu den Nationalen Naturlandschaften und ist der einzige Flussauen-Nationalpark Deutschlands. Er erstreckt sich über eine Fläche von über 10.000 Hektar und bietet Lebensraum für eine vielfältige Tier- und Pflanzenwelt. Im September 2000 wurde das Besucherzentrum im Nationalparkhaus in Criewen eröffnet. Die Ausstellung zum Anfassen und Mitmachen lädt zu einer spannenden Reise in die Auenlandschaft und deren Geschichte ein. Jeder Besucher kann aktiv werden und auf einer Entdeckungstour durch 13 Ausstellungsbereiche den Geheimnissen der Natur näher kommen.

Park Narodowy Dolina Dolnej Odry należy do tak zwanych Narodowych Krain Przyrodniczych w Niemczech i jest jedynym niemieckim parkiem narodowym chroniącym rzeczne obszary zalewowe. Obejmuje powierzchnię ponad 10.000 hektarów i stanowi siedlisko dla zróżnicowanej flory i fauny.

We wrześniu 2000 roku otwarto Centrum dla Zwiedzających zlokalizowane w tzw. Domu Parku Narodowego w Criewen. Prezentowana tam interaktywna wystawa jest okazją do odbycia ekscytującej wyprawy w celu poznania krajobrazu parku i jego historii. Każdy zwiedzający może wziąć w niej aktywny udział, odkrywając tajemnice przyrody w 13 działach wystawowych.

**Nationalpark
Unteres Odertal**

**Nationalpark
Unteres Odertal**

Nationalparkhaus
Park 2
16303 Schwedt/Oder
Ortsteil Criewen
[www.nationalpark-
unteres-odertal.eu](http://www.nationalpark-
unteres-odertal.eu)

Muzeum Lubuskie

im. Jana Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim /

Das Jan Dekert-Museum

des Lebuser Landes in Gorzów Wielkopolski
(Landsberg an der Warthe)

- 1 Muzeum Lubuskie im. Jana Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim – Zespół Willowo-Ogrodowy/
Das Jan Dekert-Museum des Lebuser Landes in Gorzów Wielkopolski – Villen- und Garten-
komplex (Fot./Fotografie: Muzeum Lubuskie im. Jana Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim)
- 2 Filia Zagroda Młyńska w Bogdańcu/Zweigstelle – Museum für ländliche Kultur und Technik
(Fot./Fotografie: Muzeum Lubuskie im. Jana Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim)
- 3 Filia Spichlerz/Zweigstelle – Museum „Kornspeicher”
(Fot./Fotografie: Muzeum Lubuskie im. Jana Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim)
- 4 Filia Muzeum Grodu Santok/Zweigstelle – Museum der Burg Santok
(Fot./Fotografie: Muzeum Lubuskie im. Jana Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim)

Muzeum Lubuskie im. Jana Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim to samorządowa instytucja kultury, której celem jest ochrona dóbr kultury i upowszechnianie dziedzictwa kulturowego regionu. Istnieje od 8 września 1945 roku i jest najstarszym muzeum w województwie lubuskim.

W czterech filiach podziwiać można wystawy na powierzchni ok. trzech tysięcy metrów kwadratowych. Dostarczają one inspiracji dorosłym, a dzieciom i młodzieży przekazują wiedzę w sposób ciekawy i przyjemny podczas warsztatów i lekcji muzealnych.

Główna siedziba muzeum mieści się w dawnej willi fabrykanta Gustawa Schrödera, która została wybudowana w latach 1903–1904. W gorzowskich filiach (Zespole Willowo-Ogrodowym i Spichlerzu) prezentowane są zabytki europejskiego rzemiosła artystycznego, numizmaty, zbiory sztuki, techniki, historyczne i archeologiczne. Filia Muzeum Grodu Santok skupiona jest wokół działalności archeologicznej, natomiast Zagroda Młyńska w Bogdańcu – etnograficznej.

Das Jan Dekert-Museum des Lebusener Landes in Gorzów Wielkopolski ist eine Kultureinrichtung, deren Ziel es ist, Kulturgüter zu schützen und das kulturelle Erbe der Region zu verbreiten. Es wurde am 8. September 1945 gegründet und ist das älteste Museum in der Woiwodschaft Lebus.

An vier Orten können Ausstellungen auf einer Fläche von etwa dreitausend Quadratmetern bewundert werden. Sie inspirieren Erwachsene und vermitteln Kindern und Jugendlichen auf interessante und unterhaltsame Weise Wissen in Workshops und Museumskursen.

Das Museum ist in der ehemaligen Villa des Fabrikanten Gustaw Schröder untergebracht, die 1903–1904 erbaut wurde. Hier wird anhand einer originalgetreuen Einrichtung sichtbar, wie die Oberschicht zu Beginn des 20. Jahrhunderts lebte. Die Kunstsammlungen umfassen Gemälde, Zeichnungen, Grafiken, Skulpturen, Kirchenkunst und Zinngegenstände. Neben den Werken, die mit europäischen Künstlern verbunden sind, besteht eine kleine Gruppe aus Werken polnischer Künstler.

MUZEUM LUBUSKIE
im. Jana Dekerta w Gorzowie Wlkp.

Muzeum Lubuskie
im. Jana Dekerta
w Gorzowie
Wielkopolskim

Filia Zespól
Willowo-Ogrodowy
ul. Warszawska 35
Gorzów Wielkopolski

Filia Spichlerz
ul. Fabryczna 1–3
Gorzów Wielkopolski

Filia Zagroda
Młyńska
w Bogdańcu
ul. Leśna 37
Bogdaniec

Filia Muzeum
Grodu Santok
ul. Wodna 2a
Santok

[www.muzeum
lubuskie.pl](http://www.muzeumlubuskie.pl)

Międzynarodowy Ośrodek

Badań Interdyscyplinarnych w Kulicach /

Internationales Zentrum

für interdisziplinäre Studien Kulice

1

2

3

4

1 Widok z boku domu/Seitenansicht vom Haus (Fot./Fotografie: Sławmir Szafrąński)

2 Aleja do dawnego dworu rodziny von Bismarck/Allee zum ehemaligen Guthaus der Familie von Bismarck (Fot./Fotografie: Sławmir Szafrąński)

3 Specjalistyczna konferencja w Kulice Centre/Fachkonferenz im Zentrum Kulice (Fot./Fotografie: Krzysztof Kania)

4 Sala ogrodowa/Gartensaal. Pokoje i sale konferencyjne do wynajęcia/Zimmer und Tagungsräume zu vermieten (Fot./Fotografie: Krzysztof Kania)

Międzynarodowy Ośrodek Badań Interdyscyplinarnych Uniwersytetu Szczecińskiego w Kulicach usytuowany jest we wsi Kulice, na terenie gminy Nowogard, w odległości ok. 70 km od Szczecina. Ośrodek mieści się we wnętrzach zabytkowego dworu Bismarcków, przekazanego w 2002 roku Uniwersytetowi Szczecińskiemu.

Do zespołu dworsko-parkowego należy stary park o powierzchni ponad 8 ha, na którym znajdują się dwa obiekty, XIX-wieczny dwór oraz XIX-wieczna stodoła. Budynki i park są wpisane do rejestru zabytków i otoczone opieką konserwatorską. Historię dworu i rodziny von Bismarck przedstawiono w sali wystawowej.

Ośrodek w Kulicach zajmuje się organizacją międzynarodowych konferencji naukowych, seminariów, warsztatów, debat i szkoleń dla zróżnicowanego grona odbiorców – uczelni wyższych, szkół, instytucji kultury, stowarzyszeń, samorządów i innych podmiotów.

Szczególne znaczenie mają cztery główne obszary działalności:

- rozwój regionalny, szczególnie na obszarach wiejskich,
- współpraca regionów granicznych w Europie,
- wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego,
- kwestie migracji z perspektywy współczesnej i historycznej.

Das Internationale Zentrum für interdisziplinäre Forschung liegt im Dorf Kulice in der Gemeinde Nowogard, etwa 70 Kilometer von Szczecin entfernt. Das Gelände ist über 8 Hektar groß und besteht aus einem denkmalgeschützten Herrenhaus und einer Scheune aus dem 19. Jahrhundert, sowie einem großen Landschaftspark.

Das Internationale Zentrum ist im historischen Bismarck-Gutshaus untergebracht, das 2002 an die Universität Szczecin übergeben wurde. Die Geschichte des Gutshauses und der Familie von Bismarck wird in einem Ausstellungsraum gezeigt.

Das Zentrum in Kulice befasst sich mit einem breiten Themenspektrum und organisiert wissenschaftliche Konferenzen, Seminare, Debatten und Fortbildungskurse für ein breites Publikum, darunter Universitäten, Schulen, Kultureinrichtungen, Verbände, lokale Behörden und andere Einrichtungen.

Vier Haupttätigkeitsbereiche sind von besonderer Bedeutung:

- Regionalentwicklung, insbesondere in ländlichen Gebieten;
- Zusammenarbeit der Grenzregionen in Europa;
- Stärkung der Zivilgesellschaft;
- Migrationsfragen aus aktueller und historischer Sicht.

Uckermärkisches Feuerwehrmuseum / Muzeum Straży Pożarnej w Uckermark

1 Die Arbeit der Feuerwehr um 1945/Praca straży pożarnej w 1945 r.
(Fotografie/Fot.: Patrick Richter)

2 Blick in die Ausstellung/Widok wystawy (Fotografie/Fot.: Patrick Richter)

3 Löschfahrzeug aus dem Bestand des Feuerwehrmuseums/Wóz strażacki z zasobów
muzeum straży pożarnej (Fotografie/Fot.: Patrick Richter)

Das Uckermärkische Feuerwehrmuseum zeigt eine regional geprägte Ausstellung zur Geschichte des Brandschutzes. Das Museum wird ehrenamtlich durch den Verein Feuerwehrhistorik Kunow e. V. betrieben. Auf einer großzügigen Ausstellungsfläche können Besucher*innen die umfangreiche feuerwehrhistorische Sammlung entdecken. Die Ausstellung führt Sie durch die Geschichte des Feuerlöschens und der Feuerwehren. Erfahren Sie, wie Brände in vergangenen Zeiten gelöscht wurden und wie sich das Feuerwehrwesen entwickelt hat. In der Dauerausstellung können Sie Fahrzeuge, Pumpen, Uniformen und vieles mehr entdecken. Zusätzlich wurde eine Sonderausstellung zur Geschichte der Schwedter Polizei von 1945 bis 2010 gestaltet.

Das Museum ist saisonal von April bis Oktober geöffnet. Einmal pro Monat (Sonntag von 14–18 Uhr) oder auch nach Vereinbarung können Besucher die Geschichte der Feuerwehr im Museum erleben und die alte Technik bestaunen.

W Muzeum Straży Pożarnej w Uckermark można obejrzeć wystawę regionalną poświęconą historii ochrony przeciwpożarowej. Muzeum jest prowadzone na zasadzie non-profit przez stowarzyszenie Feuerwehrhistorik Kunow e.V. Na dużej powierzchni wystawieniowej zwiedzający mogą zapoznać się z bogatymi zbiorami. Wystawa przybliży historię pożarnictwa i straży pożarnych. Dowiemy się, jak gaszono pożary w przeszłości i jak rozwijało się pożarnictwo. W ekspozycji stałej zapoznamy się z pojazdami, pompami, mundurami i wieloma innymi przedmiotami. Ponadto przygotowano wystawę specjalną o historii policji w Schwedt od 1945 do 2010 roku. Muzeum jest otwarte sezonowo od kwietnia do października. Raz w miesiącu (w niedzielę od godz. 14.00 do 18.00) lub po wcześniejszym uzgodnieniu zwiedzający mogą poznać historię straży pożarnej w muzeum i podziwiać dawne rozwiązania techniczne.

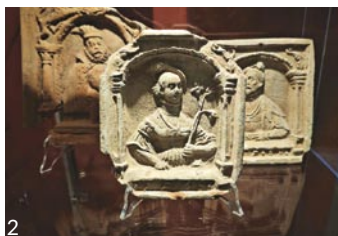
Uckermärkisches Feuerwehrmuseum

Kunower Dorfstraße 23
16303 Schwedt/Oder
Ortsteil Kunow
www.feuerwehrhistorik-kunow.de

Muzeum Pojezierza Myśluborskiego / Museum der Seenplatte von Myślubórz

1

2

3

4

1 Siedziba Muzeum Pojezierza Myśluborskiego/Sitz des Museums (Museumsgebäude)
(Fot./Fotografie: Archiwum MPM)

2 Kafle piecowe na ekspozycji muzealnej/Kacheln aus der Ausstellung
(Fot./Fotografie: Archiwum MPM)

3 Sala archeologiczna muzeum/Archäologischer Saal des Museums
(Fot./Fotografie: Archiwum MPM)

4 Fajka z herbem elektorów brandenburskich z rościńskiej manufaktury fajek – na ekspozycji muzealnej/Tonpfeife mit dem Wappen der Kurfürsten von Brandenburg aus der Rostocker Pfeifenmanufaktur (Fot./Fotografie: Archiwum MPM)

Muzeum Pojezierza Myśluborskiego mieści się w dawnej kaplicy Ducha Świętego, która w 1979 roku została przekształcona na muzeum. Różnorodna kolekcja prezentowana jest w wielu salach wystawowych. Wystawa archeologiczna oparta jest na wykopaliskach prowadzonych na terenie średniowiecznego grodu obronnego w Myśluborzu. Wystawa z zakresu historii sztuki zawiera eksponaty z dziedziny malarstwa, rzeźby i rzemiosła artystycznego. Wystawa historyczno-etnograficzna prezentuje przedmioty codziennego użytku od średniowiecza do czasów współczesnych. Ponadto w galerii znajduje się miejsce na zmieniające się wystawy specjalne. Obok głównej działalności statutowej muzeum organizuje również wystawy sztuki najnowszej, takie jak coroczny Przegląd Sztuki Myśluborskiej oraz wystawy indywidualne artystów.

Muzeum Pojezierza Myśluborskiego jest dodatkowo organizatorem Jarmarku Klasztornego – imprezy plenerowej o charakterze historycznym i kulturalnym, przypominającej w swojej formule festyny staromiejskie. Jarmark odbywa się corocznie w okresie letnim i przyciąga licznych artystów, rzemieślników i osoby zainteresowane historią z całej Polski i zagranicy.

Das Museum der Seenplatte Myślubórz befindet sich in der ehemaligen Heilig-Geist-Kapelle, die im Jahr 1979 zum Museum ausgebaut wurde. Die Sammlung ist vielfältig und wird in verschiedenen Ausstellungsräumen gezeigt. Die Ausstellung zur Archäologie gründet sich auf die Ausgrabungen im Bereich der mittelalterlichen Fluchtburg von Myślubórz. In der Ausstellung zur Kunstgeschichte befinden sich Exponate aus den Bereichen Malerei, Bildhauerei und Kunsthandwerk. Die Ausstellung zur Geschichte und Ethnographie zeigt Alltagsgegenstände vom Mittelalter bis in die Moderne. In einer Galerie ist zusätzlich Platz für wechselnde Sonderausstellungen. Neben seiner satzungsgemäßen Haupttätigkeit organisiert das Museum auch Ausstellungen der neueren Kunst, wie z. B. die jährliche Myślubork Art Review und Ausstellungen einzelner Künstler.

Das Museum der Seenplatte von Myślubórz ist zusätzlich Organisator des Klostermarktes – einer Freiluftveranstaltung mit historischem und kulturellem Charakter, die in ihrer Formel an alte Stadtfeste erinnert. Die Messe findet jährlich im Sommer statt und zieht zahlreiche Künstler, Handwerker und Geschichtsinteressierte aus ganz Polen und dem Ausland an.

MUZEUM
POJEZIERZA
MYŚLIBORSKIEGO

**Muzeum Pojezierza
Myśluborskiego**

ul. Boh. Warszawy 74
74-300 Myślubórz
www.muzeum.mysluborz.pl

Binnenschiffahrtsmuseum Oderberg / Muzeum Żeglugi Śródlądowej w Oderberg

- 1 Das Außengelände mit dem Museumsschiff RIESA/
Teren na zewnątrz z parowcem muzealnym RIESA (Fotografie/Fot.: Museum Oderberg)
- 2 Museum Oderberg/Muzeum Oderberg, 2020 (Fotografie/Fot.: Anja Bonadt)
- 3 Maschinenraum Seitenraddampfer RIESA/Maszynownia parowca kotłowego RIESA
(Fotografie/Fot.: Lorenz Kienzle)
- 4 Stadtpanorama Oderberg um 1900/Panorama miasta Oderberg ok. 1900 r.
(Fotografie/Fot.: Lorenz Kienzle)

Das Museum in Oderberg hat sich von einer Heimatstube für Ur- und Frühgeschichte zu einem einzigartigen Technikmuseum entwickelt. Die Binnenschifffahrt im gesamten Oderraum steht im Fokus der Ausstellung.

In den themenbezogenen Ausstellungsräumen (insgesamt 11) wird die geschichtliche Entwicklung der Binnenwasserstraßen, des Schiffbaus sowie die technische Entwicklung der Schifffahrt auf den märkischen Wasserstraßen – dargestellt in Form von Modellen und Fotografien – in der Region aufgezeigt. Die Freilichtausstellung mit dem imposanten Museumsdampfer RIESA rundet das Ensemble der Ausstellungsstücke ab.

Audioangebote sind in deutscher, englischer und polnischer Sprache vorhanden und auch ein virtueller Museumsrundgang ist möglich. Im Haus befindet sich auch die Tourist-Information.

Muzeum w Oderberg ma szczególny charakter: dawne muzeum regionalne poświęcone prehistorii i historii starożytnej przeobraziło się w unikalne muzeum techniki przedstawiające żeglugę śródlądową na całym Nadodrzu.

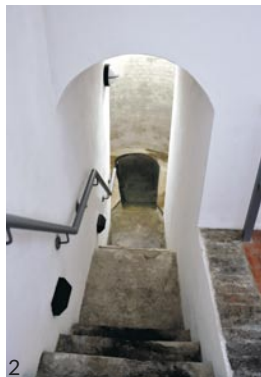
W (łącznie jedenastu) tematycznych salach wystawowych prezentowany jest historyczny rozwój śródlądowych dróg wodnych, budownictwa okrętowego oraz rozwój techniczny żeglugi na marchijskich drogach wodnych – przedstawiony w formie modeli i fotografii. Efektowne dopełnienie dla zespołu eksponatów stanowi wystawa plenerowa z imponującym parowcem muzealnym RIESA. Oferty audio są dostępne w języku niemieckim, angielskim i polskim, możliwe jest również wirtualne zwiedzanie muzeum. W budynku muzeum znajduje się również informacja turystyczna.

**Binnenschiffahrts-
museum Oderberg**

Hermann-Seidel-Straße 44
16248 Oderberg
[www.bs-museum-
oderberg.de](http://www.bs-museum-oderberg.de)

Jüdisches Museum Schwedt/Oder / Muzeum Żydowskie Schwedt nad Odrą

- 1 Synagogendienerhaus und Kuppel der Mikwe/Dom dla służby synagogałej i kopuła mykwy (Fotografie/Fot.: Stadtmuseum Schwedt/Oder)
- 2 Treppe zum Tauchbecken der Mikwe/Schody do basenu zanurzeniowego w mykwie (Fotografie/Fot.: Stadtmuseum Schwedt/Oder)
- 3 Schülergruppe vor der Erinnerungstafel an die Pogromnacht 1938/Grupa uczniów przed tablicą upamiętniającą noc pogromu z 1938 r. (Fotografie/Fot.: Stadtmuseum Schwedt/Oder)
- 4 SEMINARhaus mit historischem Synagogenboden/Budynek seminaryjno-wystawowy SEMINARhaus z zabytkową podłogą synagogi (Fotografie/Fot.: Stadtmuseum Schwedt/Oder)

Das Jüdische Museum in der Gartenstraße erinnert an die ehemalige jüdische Gemeinde der Stadt Schwedt. In der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts zählte die Gemeinde etwa 200 Mitglieder. Die Zeit der nationalsozialistischen Diktatur führte zur Vertreibung oder Vernichtung aller Schwedter Juden. Erhalten blieben die Bauwerke, die heute unter Denkmalschutz stehen und die Erinnerung wahren. Im Synagogendienerhaus wird die jüdische Alltags- und Sakralkultur erlebbar gemacht. Im außergewöhnlich gut erhaltenen Ritualbad erfahren Besucher Näheres über die Tradition der rituellen Reinheit. Im SEMINARhaus ist seit 2021 der historische Synagogenboden für die Öffentlichkeit sichtbar und zugänglich. Es werden wechselnde Ausstellungen gezeigt und Vorträge angeboten. Das Jüdische Museum ist saisonal von Mai bis September (Freitag bis Sonntag von 10 bis 17 Uhr) geöffnet und bietet abwechslungsreiche Führungen an. In den Ferien werden Projekte für Kinder und Jugendliche umgesetzt.

Muzeum Żydowskie przy ulicy Gartenstraße upamiętnia dawną gminę żydowską w Schwedt. W drugiej połowie XIX w. gmina liczyła ok. 200 członków. Czasy dyktatury narodowosocjalistycznej doprowadziły do wypędzenia lub eksterminacji wszystkich żydów w Schwedt. Do dziś przetrwały budynki, wpisane na listę zabytków i zachowujące pamięć o dawnych mieszkańcach miasta. W domu dla służby synagogałnej można poznać kulturę żydowską, zarówno codzienną, jak i sakralną. W wyjątkowo dobrze zachowanej łaźni rytualnej dowiemy się czegoś więcej o tradycji czystości rytualnej. Wraz z otwarciem w 2021 r. budynku seminaryjno-wystawowego SEMINARhaus odsłonięto i udostępniono dla zwiedzających historyczną podłogę dawnej synagogi. Prezentowane są tam wystawy czasowe i organizowane wykłady. Muzeum Żydowskie jest otwarte sezonowo od maja do września (od piątku do niedzieli w godz. 10–17) i oferuje urozmaicone formy zwiedzania z przewodnikiem. W czasie wakacji realizowane są projekty dla dzieci i młodzieży.

**Jüdisches Museum
mit Ritualbad**

Gartenstraße 6
16303 Schwedt/Oder
[www.schwedt.eu/
juedisches-museum](http://www.schwedt.eu/juedisches-museum)

Stadtmuseum Schwedt / Muzeum Miejskie w Schwedt

1 Stadtmuseum Schwedt/Oder/Muzeum Miejskie w Schwedt nad Odrą
(Fotografie/Fot.: Stadtmuseum Schwedt/Oder)

2 Blick in die Ausstellung/Spojrzenie na wystawę (Fotografie/Fot.: Stadtmuseum Schwedt/Oder)

3 Ferienprojekt „Zeit der Markgrafen“/Wakacyjny projekt „Czas margrabiów”
(Fotografie/Fot.: Stadtmuseum Schwedt/Oder)

Das Stadtmuseum befindet sich in der Schwedter Altstadt. Hier können Sie eine Expedition in die Vergangenheit unternehmen. Ausgerüstet mit der nötigen Neugier und gewappnet mit etwas Zeit werden Sie bei einem Besuch im Stadtmuseum manche interessante Entdeckung machen.

Vor- und frühgeschichtliche Funde belegen, dass bereits vor 10 000 Jahren Menschen an der Oder lebten. Das Wirken der Grafen von Hohenstein im 15./16. Jahrhundert wird ebenso präsentiert wie das barocke Zeitalter der Stadt während der 100-jährigen Markgrafenzeit.

Neben der Dauerausstellung präsentieren die Museumsmitarbeiter regelmäßig wechselnde Sonderausstellungen, bei denen spezielle Kapitel der Vergangenheit im Fokus stehen. Begleitet werden die Ausstellungen von abwechslungsreichen Zusatzprogrammen – Vorträgen, Aktionstagen und Exkursionen.

Prägnante Stationen der Stadtgeschichte können über entsprechende QR-Codes in deutscher, englischer und polnischer Sprache erlebt werden. Das Stadtmuseum ist barrierefrei zugänglich.

Muzeum miejskie znajduje się na starówce w Schwedt. Tutaj można wybrać się na wyprawę w przeszłość. Jeśli kierując się niezbędną ciekawością poświęcimy nieco czasu na wizytę w muzeum, to dokonamy niejednego ciekawego odkrycia.

W oparciu o prehistoryczne i wczesnohistoryczne znaleziska dowiemy się, iż na obszarze dzisiejszego nad Odrą ludzie żyli już przed 10.000 lat. W muzeum prezentowana jest ponadto działalność hrabiów Hohenstein z okresu XV/XVI wieku oraz epoka baroku w mieście podczas stuletniej obecności margrabiów.

Obok ekspozycji stałej pracownicy muzeum regularnie organizują zmieniające się wystawy specjalne koncentrujące się na konkretnych okresach historycznych. Wystawom towarzyszą różnorodne programy dodatkowe – wykłady, dni projektowe i wycieczki.

„Stacje” przedstawiające zwięzłe historię miasta można odkrywać dzięki odpowiednim kodom QR w języku niemieckim, angielskim i polskim. Muzeum Miejskie jest przystosowane dla osób z niepełnosprawnościami.

**Stadtmuseum
Schwedt/Oder**

Jüdenstraße 17
16303 Schwedt/Oder
[www.schwedt.eu/
stadtmuseum](http://www.schwedt.eu/stadtmuseum)

Muzem Archeologiczno-Historyczne w Stargardzie / Museum für Archäologie und Geschichte in Stargard

- 1 Siedziba główna Muzeum przy Rynku Staromiejskim/Hauptsitz des Museums auf dem Altstädter Ring (Fot./Fotografie: A. Bierca)
- 2 Basteja – front/Bastei – Vorderseite (Fot./Fotografie: J. Rusnok, MAH)
- 3 Basteja wnetrze/Bastei Ausstellungsraum (Fot./Fotografie: J. Rusnok, MAH)
- 4 Apteka pomorska i stargardzka na przestrzeni wieków w Muzeum Archeologiczno-Historycznym w Stargardzie/Pommersche und Stargarder Apotheke im Wandel der Jahrhunderte im Archäologisch-Historischen Museum in Stargard (Fot./Fotografie: J. Rusnok, MAH)

Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Stargardzie jest samorządową Instytucją Kultury Miasta Stargard. Siedzibą muzeum są zabytkowe budynki przy Rynku Staromiejskim: Odwach z dwoma kamieniczkami oraz Basteja w parku Piastowskim. Basteja jest zabytkowym obiektem wchodzącym w skład obwarowań miejskich, wpisanym na listę Pomników Historii.

W Muzeum gromadzone są przede wszystkim obiekty związane z historią miasta i Pomorza, z czego znaczącą część stanowią eksponaty archeologiczne oraz ikonografia. Ważną częścią zbiorów jest „Archiwum Pamięci”, obejmujące relacje i wspomnienia, a także inne materiały dokumentujące losy mieszkańców miasta i osób, które były z nim związane w okresie najnowszym.

W ofercie edukacyjnej są nie tylko lekcje i warsztaty muzealne oraz zajęcia wakacyjne i feryjne dla całych rodzin, ale i takie formy jak tematyczne urodziny łączące formy zabawy z nauką, gry miejskie oraz escape room realizowany w niezwyklej scenerii XVI-wiecznej Bastei.

Das Archäologische und Historische Museum in Stargard ist eine kommunale Kultureinrichtung der Stadt Stargard. Das Museum ist in historischen Gebäuden am Altstädter Ring untergebracht: Das Wachhaus mit zwei Mietshäusern und die Bastei im Piast-Park. Die Bastei ist ein historisches Gebäude, das Teil der Stadtbefestigung ist und als Geschichtsdenkmal aufgeführt wird.

Das Museum sammelt vor allem Objekte, die mit der Geschichte der Stadt und Pommern verbunden sind, wobei ein großer Teil davon archäologische Exponate und Ikonographen sind. Ein wichtiger Teil der Sammlung ist das „Archiv der Erinnerung“, in dem Berichte und Erinnerungen sowie andere Materialien gesammelt werden, die das Schicksal der Einwohner der Stadt dokumentieren.

Das Bildungsangebot umfasst Museumsunterricht und Workshops sowie Ferien- und Wochenendaktivitäten für die ganze Familie. Zusätzlich werden besondere Formate angeboten, die Spaß und Lernen miteinander verbinden, zum Beispiel Geburtstagsfeiern, Stadtspiele oder ein Escape Room, in der ungewöhnlichen Kulisse der Bastei aus dem 16. Jahrhundert.

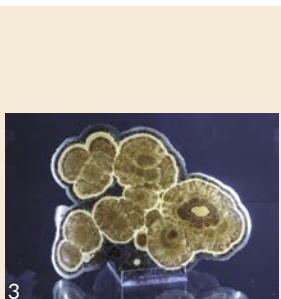
**Muzeum
Archeologiczno-
Historyczne
w Stargardzie**

Rynek Staromiejski 2-4
73-110 Stargard

Basteja
Park Piastowski 1
73-110 Stargard

www.muzeum-stargard.pl

Muzeum Geologiczne Uniwersytetu Szczecińskiego / Geologisches Museum der Universität Stettin

- 1 Ekspozycja muzealna/Museumsausstellung (Fot./Fotografie: F. Kacalski)
- 2 Antymonit/Antimonite (Fot./Fotografie: F. Kacalski)
- 3 Markasyt z barytem/Markasit mit Schwerspat (Fot./Fotografie: F. Kacalski)
- 4 Na wystawie/In der Ausstellung (Fot./Fotografie: F. Kacalski)

Muzeum Geologiczne Uniwersytetu Szczecińskiego zostało założone 9 czerwca 1994 roku. Zbiory obejmują ponad 8000 eksponatów, w tym skamieniałości, skały, minerały, a nawet meteoryty. Znajduje się tu również imponująca kolekcja próbek piasków plażowych oraz pustynnych z całego świata, a także zbiór skał wulkanicznych z Europy. Na około 350 metrach kwadratowych muzeum prezentuje różne stałe wystawy geologiczne oraz zmieniające się wystawy specjalne.

Muzeum oferuje atrakcyjne programy edukacyjne dla grup zorganizowanych (warsztaty, lekcje geologii, zwiedzanie muzeum z przewodnikiem, projekcje filmów o tematyce przyrodniczej). Ponadto organizowane są imprezy w dni specjalne, np. Międzynarodowy Dzień Ziemi, Dzień Geografa, Europejska Noc Muzeów, Zachodniopomorski Festiwal Nauki itp.

Das Geologische Museum der Universität Stettin wurde am 9. Juni 1994 gegründet. In der Sammlung befinden sich über 8000 Exponate, darunter Fossilien, Gesteine, Mineralien und sogar Meteoriten. Außerdem gibt es eine beeindruckende Sammlung von Strand- und Wüstensand aus aller Welt sowie eine Sammlung von Vulkangesteinen aus Europa. Das Museum zeigt verschiedene geologische Dauerausstellungen sowie wechselnde Sonderausstellungen auf rund 350 Quadratmeter.

Das Museum bietet attraktive Bildungsprogramme für organisierte Gruppen an (Workshops, Geologieunterricht, Führungen durch das Museum, Filmvorführungen zu Naturthemen). Zusätzlich werden Veranstaltungen zu speziellen Tagen organisiert, zum Beispiel der Internationale Tag der Erde, der Tag des Geographen, die Europäische Nacht der Museen, das Westpommersche Wissenschaftsfestival usw.

**Muzeum Geologiczne
Uniwersytetu
Szczecińskiego**

ul. Mickiewicza 18
70-383 Szczecin
www.geocentrum.usz.edu.pl/muzeum

Muzeum Narodowe w Szczecinie / Das Nationalmuseum Stettin

1

2

3

4

5

- 1 Misterium Świata. Sztuka średniowieczna na Pomorzu/Misterium des Lichts. Mittelalterliche Kunst in Pommern (Fot./Fotografie: Michał Wojtarowicz)
- 2 Muzeum Narodowe w Szczecinie/Nationalmuseum Stettin (Fot./Fotografie: Grzegorz Solecki)
- 3 Muzeum Historii Szczecina/Museum der Geschichte Stettins (Fot./Fotografie: Michał Wojtarowicz)
- 4 Muzeum Tradycji Regionalnych/Museum für regionale Traditionen (Fot./Fotografie: Michał Wojtarowicz)
- 5 Centrum Dialogu Przetomy/Dialegzentrum Umbrüche (Fot./Fotografie: Michał Wojtarowicz)

Muzeum Narodowe w Szczecinie jest obecnie największą instytucją kultury w województwie zachodniopomorskim – klasycznym muzeum wielodziałowym, sprawującym opiekę nad ponad 150 tysiącami obiektów, wśród których są dzieła sztuki dawnej, prace klasyków nowoczesności i współczesnych twórców, zabytki archeologiczne, nautyczne, etnograficzne, a także cenne numizmaty. W szczecińskim muzeum znajduje się także największy w Polsce zbiór świadectw kultury materialnej krajów pozaeuropejskich. Muzeum jest instytucją kultury, koncentrująca swoje zainteresowania przede wszystkim na tematyce szczecińskiej, pomorskiej i bałtyckiej, współtworzy tożsamość regionalną, narodową i europejską Pomorza Zachodniego. Muzeum Narodowe w Szczecinie, obok gmachu przy Wałach Chrobrego posiada jeszcze cztery inne siedziby o różnym profilu: Muzeum Tradycji Regionalnych, Muzeum Sztuki Współczesnej, Muzeum Historii Szczecina oraz Centrum Dialogu Przełomy, które zajmuje się historią Szczecina i Pomorza Zachodniego po 1945 roku.

**Muzeum Narodowe
w Szczecinie**

ul. Staromłyńska 27
70-561 Szczecin
www.muzeum.szczecin.pl

Muzeum Narodowe
w Szczecinie
ul. Wały Chrobrego 3
70-500 Szczecin

Muzeum
Tradycji Regionalnych
ul. Staromłyńska 27
70-561 Szczecin

Muzeum
Sztuki Współczesnej
ul. Staromłyńska 1
70-561 Szczecin

Muzeum
Historii Szczecina
ul. Księcia Mściwoja II 8
70-533 Szczecin

Centrum
Dialogu Przełomy
pl. Solidarności 1
70-549 Szczecin

Das Nationalmuseum Stettin ist derzeit die größte Kultureinrichtung in der Woiwodschaft Westpommern – ein klassisches Museum mit mehreren Abteilungen, das über 150.000 Objekte verwaltet, darunter Werke alter Kunst, der Klassiker der Moderne und zeitgenössischer Kunst, archäologische, nautische, ethnografische und wertvolle numismatische Objekte. Es beherbergt auch die größte Sammlung von Zeugnissen der materiellen Kultur außereuropäischer Länder in Polen. Diese Kulturinstitution trägt mit seinem Schwerpunkt auf Stettin, Pommern und der Ostsee zur regionalen, nationalen und europäischen Identität Westpommerns bei. Das Nationalmuseum Stettin hat neben dem Hauptgebäude am Wały Chrobrego (Hakenterrasse) noch vier verschiedene Häuser mit unterschiedlichen Schwerpunkten: Das Museum für regionale Traditionen, das Museum für zeitgenössische Kunst, das Museum der Geschichte Stettins und das Dialogzentrum Umbrüche, das sich mit der Geschichte Stettins und Pommerns nach 1945 beschäftigt.

Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie / Schloss der Pommerschen Herzöge in Stettin

- 1 Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie/Schloss der Pommerschen Herzöge in Stettin (Fot./Fotografie: Artur Magdziarz)
- 2 Książęca Nekropolia Gryfitów Pomorskich/Die herzogliche Nekropole der Pommerschen Greifen (Fot./Fotografie: Grzegorz Solecki)
- 3 Noc Kupaty na Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie/Kupala-Nacht im Schloss der Pommerschen Herzöge in Szczecin (Fot./Fotografie: Beata Bogusławska)

Renesansowy Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie, położony na wzgórzu w pobliżu Odry, to jeden z najważniejszych zabytków Pomorza Zachodniego. W przeszłości był rezydencją Gryfitów – dynastii panującej w Księstwie Pomorskim od XII w. do 1637 r. Nad pięcioskrzydłowym gmachem z dwoma dziedzińcami – Dużym i Menniczym, górują wieże: Dzwonów, Więzienna i Zegarowa. Fasady zamku zdobią óznogotyckie maswerki i renesansowe attyki. Uwagę przykuwają: barokowy zegar z maskaronem i postacią łazna, płyty Barnima III i Barnima XI, Filipa II i Franciszka I, figura Ottona z Bambergu. We wnętrzach zamkowych znajduje się m.in. Cela Czarownic z replikami narzędzi kar i tortur, poświęcona straconej po oskarżeniu o czary Sydonii von Borck, Zbrojownia, a także Gabinet Lubinusa, wybitnego kartografa z XVII w., z cennym egzemplarzem Wielkiej Mapy Księstwa Pomorskiego. Szczególnym miejscem jest Krypta Gryfitów z sarkofagami dawnych władców Księstwa. Na dachu Skrzydła Północnego znajduje się Taras **Książęcy**, z którego, podobnie jak z Wieży Dzwonów, roztacza się imponujący widok na Szczecin.

Das Renaissanceschloss der Pommerschen Herzöge in Stettin, auf einem Hügel in der Nähe der Oder gelegen, ist eines der wichtigsten Denkmäler in Westpommern. In der Vergangenheit war es die Residenz der Greifen – der vom 12. Jahrhundert bis 1637 herrschenden Dynastie im Herzogtum Pommern. Die Türme: Glocken-, Fangen- und Uhrenturm ragen über das Gebäude mit zwei Innenhöfen (Großer- und Münzhof) heraus. Die spätgotischen Maßwerke und Renaissance-Attiken schmücken die Schlossfassaden. Besonderheiten sind: der barocke Zeitmesser mit Maskaron und der Figur des Hofnarren, die Tafeln des Barnim III. und Barnim XI., Philipp II. und Franz I., die Statue des Otto von Bamberg. Im Innern des Schlosses befindet sich u. a. die Hexenzelle mit Kopien der Straf- und Folterinstrumente, die der Hexerei beschuldigten und exekutierten Sidonia von Borcke gewidmet ist, eine Waffenkammer, sowie auch das Lubinsche Kabinett, des hervorragenden Kartografen aus dem 17. Jahrhundert, mit dem wertvollen Exemplar der Großen Karte des Herzogtums Pommern. Ein besonderer Ort ist die Krypta der Greifen mit Sarkophagen der ehemaligen Herrscher des Herzogtums. Auf dem Dach des Nordflügels befindet sich die herzogliche Terrasse, mit (wie der Glockenturm) einem Ausblick auf Stettin.

Zamek Książąt
Pomorskich
w Szczecinie

ul. Korsarzy 34
70-540 Szczecin

www.zamek.szczecin.pl

Tabakmuseum Vierraden / Muzeum Tytoniu w Vierraden

- 1 Außenansicht Tabakmuseum Vierraden/Zewnętrzny widok Muzeum Tytoniu w Vierraden (Fotografie/Fot.: Tabakmuseum Vierraden)
- 2 Die Tabakköniginnen Sandra Kiesow und Nancy Scheiderat/The Tobacco Queens Sandra Kiesow i Nancy Scheiderat (Fotografie/Fot.: Tabakmuseum Vierraden)
- 3 Führung im Museum/Zwiedzanie muzeum z przewodnikiem (Fotografie/Fot.: Tabakmuseum Vierraden)
- 4 Blühende Tabakpflanzen/Kwitnące rośliny tytoniu (Fotografie/Fot.: Tabakmuseum Vierraden)

In einer denkmalgeschützten Tabaktrockenscheune erfahren Sie auf 500 Quadratmetern Wissenswertes über die 300jährige Kulturgeschichte und die Gegenwart des Tabakanbaus, des Tabakhandels und seiner Verarbeitung. Auch das große Freigelände mit alter Landtechnik, Schaubeeten mit verschiedenen Tabaksorten und einem Kräutergarten lädt zum Verweilen ein.

Angeboten werden Führungen durch das Museum und den Schaugarten in Deutsch und Polnisch. Ein digitaler Museumsbesuch ist ebenfalls möglich. Sommerangebote für Kinder, sowie Gruppenangebote mit Verkostungen runden das Erlebnis ab. Das Tabakmuseum ist von Mai bis September geöffnet.

W zabytkowej stodole wykorzystywanej dawniej do suszenia tytoniu i zajmującej powierzchnię 500 metrów kwadratowych dowiemy się wielu ciekawych faktów zarówno na temat ponad 300-letniej tradycji, jak i współczesnej praktyki uprawy tytoniu, a także na temat handlu tytoniem i jego przetwórstwa. Duży teren na zewnątrz z dawnymi urządzeniami rolniczymi, pokazowymi zagonami obsadzonymi różnymi odmianami tytoniu oraz ogrodem zielarskim zachęcają do zatrzymania się i odpoczynku.

Zwiedzanie z przewodnikiem muzeum i ogrodu pokazowego oferowane jest w języku niemieckim i polskim. Możliwa jest również wirtualna wizyta w muzeum. Warto skorzystać również z dodatkowych ofert dla dzieci w okresie letnim oraz ofert dla grup połączonych z degustacją. Muzeum Tytoniu jest otwarte od maja do września.

**Tabakmuseum
Vierraden**

Breite Straße 14
16303 Schwedt/Oder
[www.schwedt.eu/
tabakmuseum](http://www.schwedt.eu/tabakmuseum)

Geopark Eiszeitland am Oderrand / Geopark Kraina polodowcowa nad Odrą

1

2

3

4

- 1 35 000 Jahre alte Trittsiegel (Tierspuren)/35 000-letnie ślady zwierząt (Fotografie/Fot.: Michael Mattke)
- 2 Maskottchen des Geoparks Mammuth Georg/Maskotka Geoparku Mammoth Georg (Fotografie/Fot.: Geschäftsstelle Geopark Eiszeitland am Oderrand)
- 3 Umweltbildungsarbeit Steinzeit/Edukacja ekologiczna Epoka kamienia (Fotografie/Fot.: Geschäftsstelle Geopark Eiszeitland am Oderrand)
- 4 Blick in die Ausstellung/Widok na wystawę (Fotografie/Fot.: Geschäftsstelle Geopark Eiszeitland am Oderrand)

Das Besucher- und Informationszentrum des Geoparks Eiszeitland am Oderrand bietet zahlreiche Möglichkeiten, die Spuren der letzten Eiszeit zu entdecken. Wie formte die Eiszeit die Landschaft? Wie lebten die Menschen vor 10.000 Jahren? Welche Spuren können die Geologen heute noch entdecken? Diesen Fragen geht die Ausstellung „Erfahrung Eiszeit“ auf den Grund. Mit anschaulichen Modellen, interaktiver Technik und umfangreichen Erklärungen können Besucher tief in die Vergangenheit eintauchen. Das Besucherzentrum in Groß-Ziethen ist von April bis Oktober von Mittwoch bis Sonntag zwischen 10 und 15 Uhr geöffnet.

Centrum Informacji Turystycznej i Zwiedzania Geoparku Kraina polodowcowa nad Odrą oferuje liczne możliwości odkrywania śladów ostatniej epoki lodowcowej. W jaki sposób epoka lodowcowa ukształtowała krajobraz? Jak żyli ludzie 10.000 lat temu? Jakie ślady mogą jeszcze dziś odkryć geolodzy? Wystawa „Poznaj epokę lodowcową” stara się odpowiedzieć na te pytania. Dzięki obrazowym modelom, interaktywnym rozwiązaniom technicznym i obszernym objaśnieniom zwiedzający mogą wyruszyć w podróż do przeszłości. Centrum dla zwiedzających w Groß-Ziethen jest otwarte od kwietnia do października od środy do niedzieli w godzinach od 10 do 15.

**Geopark Eiszeitland am
Oderrand e. V.**

Besucher- und
Informationszentrum
Zur Mühle 51
16247 Groß-Ziethen
[www.geopark-
eiszeitland.de](http://www.geopark-
eiszeitland.de)

Adressen und Kontakte/ Adresy i kontakty

**Museum Angermünde/
Muzeum w Angermünde**
Hoher Steinweg 17/18
16278 Angermünde
www.museumangermuende.de

**Inicjatywa Muzeum
w Chojnie – projekt/
Museumsinitiative
in Chojna – Projekt**
Kontakt: Dr hab. Radosław Skrycki,
prof. US Instytut Historyczny
Uniwersytet Szczeciński
ul. Krakowska 71–79
71-017 Szczecin
E-Mail: radoslaw.skrycki@usz.edu.pl

**Nationalpark Unteres Odertal/
Park Narodowy Dolina Dolnej Odry**
Nationalparkhaus
Park 2
16303 Schwedt/Oder,
Ortsteil Criewen
www.nationalpark-unteres-odertal.eu

**Muzeum Lubuskie im. Jana Dekerta
w Gorzowie Wielkopolskim/
Das Jan Dekert-Museum des Lebuser
Landes in Gorzów Wielkopolski
(Landsberg an der Warthe)**

Zespół Willowo-Ogrodowy/
Villen- und Gartenkomplex
ul. Warszawska 35
Gorzów Wielkopolski

Filia Spichlerz/
Zweigstelle – Museum „Kornspeicher”
ul. Fabryczna 1–3
Gorzów Wielkopolski

Filia Zagroda Młyńska w Bogdańcu/
Zweigstelle – Museum für ländliche
Kultur und Technik
ul. Leśna 37
Bogdaniec

Filia Muzeum Grodu Santok/
Zweigstelle – Museum der Burg Santok
ul. Wodna 2a
Santok
www.muzeumlubuskie.pl

**Międzynarodowy Ośrodek Badań
Interdyscyplinarnych w Kulicach/
Internationales Zentrum für inter-
disziplinäre Forschung Kulice**
Kulice 24
72-209 Kulice
www.kulice.usz.edu.pl

**Uckermärkisches Feuerwehrmuseum/
Muzeum Straży Pożarnej
w Uckermark**
Kunower Dorfstraße 23
16303 Schwedt/Oder, Ortsteil Kunow
www.feuerwehrhistorik-kunow.de

**Muzeum Pojezierza Myśliborskiego/
Museum der Seenplatte von Myślibórz**
ul. Boh. Warszawy 74
74-300 Myślibórz
www.muzeum.mysliborz.pl

**Binnenschiffahrtsmuseum Oderberg/
Muzeum Żeglugi Śródlądowej
w Oderberg**
Hermann-Seidel-Straße 44
16248 Oderberg
www.bs-museum-oderberg.de

**Jüdisches Museum mit Ritualbad/
Muzeum Żydowskie Schwedt
nad Odrą**
Gartenstraße 6
16303 Schwedt/Oder
www.schwedt.eu/juedisches-museum

**Stadtmuseum Schwedt/Oder/
Muzeum Miejskie w Schwedt**
Jüdenstraße 17
16303 Schwedt/Oder
www.schwedt.eu/stadtmuseum

**Muzeum Archeologiczno-Historyczne
w Stargardzie/
Museum für Archäologie und
Geschichte in Stargard**
Rynek Staromiejski 2-4
73-110 Stargard

Basteja
Park Piastowski 1
73-110 Stargard
www.muzeum-stargard.pl

**Muzeum Geologiczne Uniwersytetu
Szczecińskiego/
Geologisches Museum der
Universität Stettin**
ul. Mickiewicza 18
70-383 Szczecin
www.geocentrum.usz.edu.pl/muzeum

**Muzeum Narodowe w Szczecinie/
Nationalmuseum Stettin**
ul. Staromłyńska 27
70-561 Szczecin
www.muzeum.szczecin.pl

Muzeum Narodowe w Szczecinie/
Nationalmuseum Stettin
przy Wałach Chrobrego 3
70-500 Szczecin

Muzeum Tradycji Regionalnych/
Museum für regionale Traditionen
ul. Staromłyńska 27
70-561 Szczecin

Muzeum Sztuki Współczesnej/
Museum für zeitgenössische Kunst
ul. Staromłyńska 1
70-561 Szczecin

Muzeum Historii Szczecina/
Museum der Geschichte Stettins
ul. Księcia Mściwoja II 8
70-533 Szczecin

Centrum Dialogu Przełomy/
Dialogzentrum Umbrüche
pl. Solidarności 1
70-549 Szczecin

**Zamek Książąt Pomorskich
w Szczecinie/
Schloss der Pommerschen Herzöge
in Stettin**
ul. Korsarzy 34
70-540 Szczecin
www.zamek.szczecin.pl

**Tabakmuseum Vierraden/
Museum Tytoniu w Vierraden**
Breite Straße 14
16303 Schwedt/Oder, OT Vierraden
www.schwedt.eu/tabakmuseum

**Geopark Eiszeitland
am Oderrand e. V./
Geopark Kraina połudowcowa
nad Odrą**
Besucher- und Informationszentrum
Zur Mühle 51
16247 Groß-Ziethen
www.geopark-eiszeitland.de

Herausgeber/Wydawca

Stadt Schwedt/Oder
die Bürgermeisterin

Städtische Museen Schwedt/Oder
Jüdenstraße 17
16303 Schwedt/Oder

In Kooperation mit/We współpracy z

Międzynarodowy Ośrodek Badań
Interdyscyplinarnych w Kulicach
Internationales Zentrum für
interdisziplinäre Studien Kulice
Kulice 24
72-209 Kulice

Muzeum Narodowe w Szczecinie
ul. Staromłyńska 27
70-561 Szczecin

Konzeption/Koncepcja

Städtische Museen Schwedt/Oder
Jüdenstraße 17
16303 Schwedt/Oder

Texte und Abbildungen/Teksty i ilustracje

von den einzelnen Museen
und Geschichtsvermittlungsorten/
z poszczególnych muzeów
i miejsca nauczania historii

Übersetzung/Tłumaczenie

Marcin Dziubek

Redaktion/Redakcja

Städtische Museen Schwedt/Oder
Jüdenstraße 17
16303 Schwedt/Oder

Gestaltung/Projekt graficzny

Katrin Dobbrick, Stolzenhagen-Lunow

Auflage/Nakład

500

Erscheinungsjahr/Rok wydania

2022

Aufbau von bilateralen Kompetenznetzwerken für den nachhaltigen, grenzüberschreitenden Wissenstransfer/Budowa dwustronnych kompetencji sieciowych dla trwałego, transgranicznego transferu wiedzy.

Dieses Projekt wird durch die Europäische Union aus Mitteln des Europäischen Fonds für regionale Entwicklung unterstützt (Fonds für kleine Projekte im Rahmen des Kooperationsprogramms Interreg VA Mecklenburg-Vorpommern/Brandenburg/Polen in der Euroregion Pomerania). Projekt jest wspierany przez Unię Europejską z funduszy Europejskiego Rozwoju Regionalnego. Rozwój (Fundusz Małych Projektów w ramach Programu Współpracy Interreg) VA Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia/Polska w Euroregionie Pomerania).